

ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА

У статті розглядаються різноманітні аспекти педагогічної та виконавської діяльності з метою спрямування інструментально-виконавської підготовки на формування готовності до цієї діяльності.

Ключові слова: інструментально-виконавська діяльність, професійна підготовка, педагог-музикант.

В статье рассматриваются различные аспекты педагогической и исполнительской деятельности с целью направления инструментально-исполнительской подготовки для формирования готовности к этой деятельности.

Ключевые слова: инструментально-исполнительская деятельность, профессиональная подготовка, педагог-музыкант.

The article examines the various aspects of pedagogical and performance activity in order to solve such problems as direction of instrumental and performance training for the formation of readiness for this activity.

Key words: instrumental and performance training, professional training, teacher musician.

На сучасному етапі розвитку музично-педагогічної освіти в Україні склалася певна система інструментальної підготовки майбутніх педагогів-музикантів, головною метою якої є формування музичної культури студентів. Тому одним із пріоритетних напрямків професійної підготовки майбутніх педагогів ми вважаємо формування їхньої готовності до виконавської діяльності.

Окремі аспекти досліджуваної проблеми знайшли відображення у багатьох працях, присвячених питанням професійної підготовки майбутнього педагога (О.Абдулліна, Л. Арчажнікова, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, В. Шульгіна та ін.). Однак питання готовності майбутнього педагога до інструментально-виконавської діяльності поки що не знайшло достатнього обґрунтування, що негативно позначається на практиці навчання студентів в інструментальних класах. Не приділяється належної уваги вихованню професійно необхідних якостей майбутнього педагога-музиканта, які б забезпечили високий рівень його готовності до інструментально-виконавської діяльності.

Педагогічні проблеми формування готовності до інструментально-виконавської діяльності є закономірним відображенням тих суперечностей, що виникають між зростаючими вимогами до якості фахової підготовки майбутнього педагога й усталеною практикою навчання у ВНЗ, між теоретичною та виконавською підготовкою студентів та їх здатністю реалізувати набуті знання та вміння у професійній діяльності.

У зв'язку з цим, **метою даної статті** є аналіз різноманітних аспектів педагогічної та виконавської діяльності: естетичного, виконавського, педагогічного, методичного тощо. Ключем до розв'язання означених проблем є спрямування інструментально-виконавської підготовки на формування готовності до цієї діяльності.

Поняття «виконавська майстерність» включає не тільки формування професійної техніки гри на інструменті, а й виховання педагогів-музикантів, які володіють творчою індивідуальністю, креативним підходом до інформації, яскравою музичною емоційністю і, звісно, досконалою виконавською майстерністю, що дозволяє глибоко розкрити зміст музичного твору.

Формування у майбутніх педагогів готовності до інструментально-виконавської діяльності є важливою проблемою сучасної музичної педагогіки вищої школи. Саме у ВНЗ у процесі навчання закладаються основи інструментально-виконавської культури та майстерності, що сприяють професійній досконалості та готовності до майбутньої діяльності. Така готовність дозволяє молодому педагогу-музиканту впевнено почувати себе у професійній діяльності.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях структура готовності визначається як **емоційно-психологічна готовність**, що передбачає свідоме ставлення до діяльності, враховуючи власні здібності та можливості; як **практична готовність**, тобто потенційна можливість оволодіння системою професійних знань, умінь та навичок; як **моральна готовність**, тобто позитивне ставлення до майбутньої діяльності, прагнення до максимального використання власних сил та можливостей у майбутній педагогічно-виконавській діяльності.

Більшістю дослідників структура готовності передбачає наявність таких компонентів: мотиваційного (відповідальність за виконання завдань), орієнтаційного (знання й уявлення про особливості й умови діяльності, вимоги до особистості), операційного (володіння способами та прийомами діяльності; необхідними знаннями, вміннями, навичками; процесами аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення), вольового (самоконтроль, вміння керувати діями, з яких складається процес діяльності), оцінного (самооцінка власної підготовки та її відповідності процесу вирішення професійних завдань).

Отже, формування готовності студентів до майбутньої педагогічно-виконавської діяльності – це керований процес, який передбачає передачу знань і умінь інтелектуальної та практичної діяльності, формування прийомів творчої діяльності, загальнонаукову і загальнокультурну підготовку, оволодіння всіма

аспектами обраного фаху, адаптацію до умов сучасної школи.

Враховуючи багатогранність підходів до проблеми формування готовності до педагогічно-виконавської діяльності й відсутність єдності у її трактуванні, ми визначили основний зміст дефініції «готовність до інструментально-виконавської діяльності». Це складне особистісне утворення ми розуміємо як домінуючий стан особистості, що характеризується позитивною установкою на інструментально-виконавську діяльність, загальною та спеціальною освіченістю, виконавською культурою і виконавськими якостями, що продуктивно реалізуються в активній діяльності.

Аналіз багатовекторного спектру розуміння цього складного поняття, його компонентної структури дозволив виокремити основні компоненти готовності до інструментально-виконавської діяльності, а саме: мотиваційно-вольовий, когнітивно-аналітичний, креативний, ціннісно-орієнтаційний та операційний.

Мотиваційно-вольовий компонент включає стійку зацікавленість майбутньою професією; розвиток мотиваційної сфери, що формує установку на інструментально-виконавську діяльність; управління вольовою сферою, котра ґрунтується на мотивації й коригує діяльнісне ставлення до навчання.

Когнітивно-аналітичний компонент визначається необхідністю накопичення системних теоретичних знань, категоріально-понятійного фонду; розвитком аналітичного та активізацією виконавського мислення з усіма його виявами в єдності з професійно необхідними якостями, що свідчать про придатність до інструментально-виконавської діяльності, забезпечують самореалізацію у ній.

Креативний компонент складає розвиток художньо-творчих умінь (музично-виконавських, імпровізаційних), які, у свою чергу, формують професійно важливі якості – емпатію, артистизм, рефлексію, самостійність, творчу активність, ініціативність.

Ціннісно-орієнтаційний компонент зумовлює необхідне формування рефлексивних нормативно-регулятивних механізмів (ціннісних орієнтацій, смаків, ідеалів) оцінної діяльності, яка ґрунтується на прийнятій у суспільстві системі цінностей і соціальному досвіді.

Операційний компонент акумулює застосування технологічного арсеналу, оперування набутими знаннями та уміннями, використання раціональних технологічних прийомів у процесі роботи над твором і в процесі його виконання.

Варто відзначити тісний взаємозв'язок і взаємозалежність означених компонентів. Результативності формування готовності значною мірою сприятиме активізація творчих сил студентів, створення відповідного мотиваційного середовища та необхідних педагогічних умов, а саме: розвиток професійної компетентності викладача виконавських дисциплін, активізація різних видів музично-виконавської діяльності студентів, створення сприятливої ситуації педагогічного спілкування на заняттях з основного інструменту, формування музичного тезаурусу студентів, життєвого, художньо-асоціативного та

виконавського досвіду, смаків, потреби в самовираженні, психологічної установки на виконання, розвиток таких психологічних та професійних якостей особистості, як музичне та виконавське мислення, пам'ять, асоціативна уява, слухова увага, емоційна сприйнятливність тощо. Створення цих умов є основою для досягнення певного рівня готовності та виконавської культури в процесі інструментальної підготовки.

Найважливішою складовою в структурному формуванні готовності педагога-музиканта до інструментально-виконавської діяльності є самостійність, тобто вміння на основі потенційних та набутих знань і вмінь творчо підходити до вирішення певних завдань. Тому успішний професійний музично-виконавський розвиток студента, на думку Г. Ципіна, можливий лише в тому випадку, коли він у змозі самостійно здобувати необхідні знання й уміння, без сторонньої допомоги орієнтуватися у багатогранних явищах музичного мистецтва [7, с.168].

Розгляд виконавської культури майбутнього викладача як сукупності професійних якостей та знань, які проектуються на його уміння, дозволяє виділити комплекс найважливіших умінь, що необхідні для успішного здійснення інструментально-виконавської діяльності, а саме: музично-аналітичні уміння, уміння художньо-виконавської інтерпретації, тобто можливість довільно оперувати виконавським образом, охоплюючи його цілісно, розгорнуто, з усіма стильовими, тембровими й динамічними подробицями, сприйняти його виконавську архітектуру; уміння музичного сприймання або заглиблення виконавця у художній зміст твору на основі власних асоціативних зв'язків, уявлень, відчуттів, абстрактного мислення, психологічних особливостей; уміння оперувати набутими музично-теоретичними та фаховими знаннями, втілювати свої наміри, керувати емоційним тонуванням виконання; технічні уміння.

Таким чином, специфіка виконавської діяльності майбутнього педагога-музиканта дозволяє розглядати інструментальну підготовку як необхідний компонент професійного становлення студентів мистецьких факультетів вищих педагогічних навчальних закладів. Водночас формування готовності до інструментально-виконавської діяльності – це складний багатогранний процес, дослідження якого потребує постановки, вивчення та розв'язання ряду методологічних та методичних проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арчажникова Л. Г. Развитие теории высшего музыкально-педагогического образования / Л. Г. Арчажникова, Л. А. Рапацкая // Советская педагогика. – 1989. – № 5. – С. 65-71.
2. Олексюк О. М. Творча самореалізація майбутнього фахівця-музиканта в інтерпретаційному процесі / О. М. Олексюк // Наукові записки Тернопільського ДПУ ім. В. Гнатюка. – 1999. – № 3. – С. 25-35. – (Серія «Педагогіка»).
3. Олексюк О. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера

музичного мистецтва : навч. посіб. / О. Олексюк, М. Ткач. – К. : Знання України, 2004. – 264 с.

4. Падалка Г. Н. Идеино-эстетическая направленность преподавания музыкальных дисциплин в педагогическом институте / Г. Н. Падалка // Совершенствование профессиональной подготовки учителя музыки в условиях реформы школы : сб. науч. трудов. – К. : КГПИ, 1988. – С. 71-77.

5. Падалка Г. М. Основні напрями дослідження проблем музично-педагогічної підготовки студентів / Г. М. Падалка // Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики. – К. : КДПІ, 1981. – С. 65-73.

6. Рудницька О. П. Інтерпретація музики як педагогічна проблема / О. П. Рудницька // Професійна підготовка вчителя музики. – К. : КДПІ, 1981. – С.93-101.

7. Цыпин Г. М. Музыкально-исполнительское искусство: теория и практика / Г. М. Цыпин. – СПб. : Алетейя, 2001. – 320 с.

Дата надходження до редакції: 02.04.2013 р.